

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д.Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

СУЧАСНІ МЕТОДИ ТА ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

*ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
15 червня 2022 року*

ОДЕСА

УДК: 371.013+378(01)

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Соловейчук Олена Максимівна – секретар Південноукраїнського центру професійного розвитку керівників та фахівців соціономічної сфери

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №11 від 30.06.2022 р.)*

Рецензенти:

Дарманська І. М. - доктор педагогічних наук, доцент, декан факультету педагогічної освіти та філології Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії.

Княжева А. І. - доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Сучасні методи та форми організації освітнього процесу у закладах вищої освіти: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-методичної конференції. Одеса : Університет Ушинського, 2022. 261 с.

До збірника ввійшли матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої різним аспектам організації освітнього процесу у закладах вищої освіти, сучасним методам та формам організації освітнього процесу у закладах освіти різного рівня, підготовці фахівців соціономічної сфери.

Науковці та студенти висвітлюють питання щодо сучасних методів та форм організації освітнього процесу у закладах вищої освіти.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

ТОПЧІЙ Марія Сергіївна

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ

Сучасна система вищої освіти переживає великі зміни, завдяки яким з'являються нові і вдосконалюються існуючі освітні технології. Сьогодні в світі все більшого поширення набуває використання в закладах освіти інформаційного простору, сучасних освітніх технологій електронного і дистанційного навчання. У зв'язку з цим стає питання навчального контенту, який би враховував загальноосвітні тенденції, які спрямовані на гнучкість та доступність освіти [4; 5].

Дистанційне навчання – форма організації освітнього процесу та педагогічна технологія, в основі якої лежить широке застосування у навчанні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, направлених на керування самостійної роботи учасників освіти. Основною метою дистанційного навчання студентів є виховання особистості, яка має бажання і здатність до спілкування, навчання та самоосвіти [2].

Згідно концепції розвитку дистанційної освіти в Україні від 20.12.2000 р. дистанційна освіта розглядається як «форма навчання, рівноцінна з очною, вечірньою, заочною та екстернатом, що реалізується, в основному, за технологіями дистанційного навчання» [3].

Основу освітнього процесу при використанні інформаційно-освітнього середовища складає цілеспрямована і контрольована інтенсивна самостійна робота здобувача вищої освіти, котрий може навчатися в зручному для себе місці, за індивідуальним розкладом, маючи при собі комплект спеціальних засобів навчання і погоджену можливість зв'язку з керівником навчального курсу. З'являється необхідний елемент освітнього процесу, який пов'язує роботу викладача і студента. Це призводить до зміни традиційної форми взаємодії «викладач – студент» на нову «викладач – комп'ютер – студент» [1].

Традиційне навчання передбачає використання книг, як базу знань, а викладач виступає інтерпретатором цих знань. В основу такої форми навчання покладено проведення лекцій, лабораторних / семінарських / практичних занять, а також самостійна робота студента. Дистанційна форма освіти вимагає впровадження в освітній процес зовсім інших моделей навчання за допомогою комп'ютерних технологій, а саме проведення різноманітних конференцій, тренінгів, проєктів. Викладач при дистанційному навчанні виконує роль координатора пізнавального процесу. На нього здебільшого лягають функції керівника і коректора навчальних проєктів, консультування слухачів під час виконання індивідуального плану. Окрім того, при дистанційному навчанні книги замінюються електронними навчальними курсами, які розширюють можливості традиційного навчання; урізноманітнюють освітній процес; дозволяють підвищити ефективність самостійної роботи студентів, рівень

мотивації до навчання, стимулювати розвиток їх інтелектуального потенціалу; автоматизувати процес контролю та оцінювання здобутків учнів. Виходячи з цього, дистанційне навчання має низку переваг у порівнянні з традиційним навчанням: передові освітні технології, доступність джерел інформації, індивідуалізація навчання, зручна система консультування, демократичні стосунки між студентом і викладачем, зручний графік та місце роботи [1; 5].

Виходячи з цього, дистанційне навчання має низку переваг у порівнянні з традиційним навчанням: передові освітні технології, доступність джерел інформації, індивідуалізація навчання, зручна система консультування, демократичні стосунки між студентом і викладачем, зручний графік та місце роботи [4; 5]. Впровадження дистанційних технологій в освітній процес спрямоване на поглиблення розуміння навчального матеріалу; формування таких компетенцій як комунікативність (безпосереднє спілкування за допомогою засобів мережі), інформаційність (пошук інформації з різних джерел та можливість її критичного осмислення), самоосвіта (вміння навчатись самостійно). Як показує практика, якщо студент не навчиться самостійно приймати рішення, визначати зміст своєї освітньої діяльності та знаходити засоби її реалізації, він не зможе якісно оволодіти тією чи іншою дисципліною. Окрім того, дистанційне навчання виконує й виховну функцію, формуючи такі провідні якості особистості, як активність, самостійність, самовдосконалення, творчість.

Однак, використання дистанційного навчання має деякі недоліки, які впливають на якість освіти, тому їх необхідно усувати як з боку викладачів, так і здобувачів. Перше, з чим може зіштовхнутися учасник освітнього процесу, – перебої у доступі до віддалених ресурсів. Крім того, не у всіх населених пунктах взагалі є можливість доступу до мережі Інтернет.

І найголовніше, при дистанційному навчанні втрачається безпосередній контакт між викладачем та студентом. Здобувачам вищої освіти складно знайти мотивацію до організації робочого часу, своєчасного виконання завдань через відведення більшої частини навчального матеріалу на самостійне опрацювання і засвоєння. У зв'язку з цим виникають складнощі у організації спільних видів діяльності з метою обміну досвідом та комунікації. По-друге, через комунікаційні обмеження (певна ізольованість студента у віртуальній академічній групі, яка перешкоджає розвитку групової комунікації та групової єдності) виникають труднощі у висловлюванні власних думок, труднощі короткого формулювання та стислого аргументування своєї позиції. І дуже добре простежується цей факт у чатах і відеоконференціях [4].

Незважаючи на те, що дистанційна освіта в Україні впроваджена вже декілька років, сьогодні ще можна зустріти некомпетентність педагогів щодо організації дистанційної освіти засобами інформаційно-комунікаційних технологій. Окрім того, ускладнюється ідентифікація учасників дистанційного навчання. Неможливо точно перевірити, чи саме та людина працює, виконує завдання чи це робить хтось інший. Тому остаточний контроль якості знань необхідно проводити на очній сесії.

За умови дистанційного навчання не зменшується активна роль викладача, оскільки він має визначити рівень знань здобувача та прийняти рішення щодо коригування програми навчання задля кращого засвоєння пройденого матеріалу.

Серед важливих проблем та недоліків дистанційної форми освіти в Україні варто також виділити недостатній безпосередній контакт між персональним викладачем та дистанційним студентом через надзвичайну професійну завантаженість вітчизняних педагогів. Студенти закордонних дистанційних курсів можуть отримувати відповіді на свої листи вже через кілька годин, оскільки викладачів в країнах зі значним досвідом впровадження дистанційної освіти набагато більше, ніж студентів. На жаль, в Україні склалася протилежна ситуація – бажаючих отримати дистанційну освіту в країні кожного року стає дедалі більше, а досвідчених викладачів, знайомих з новітніми технологіями дистанційного спілкування, – менше [4].

Але, незважаючи на недоліки, технології дистанційного навчання є могутнім засобом пізнання. Щоб підвищити ефективність нових інформаційних технологій у навчанні, слід сформувавши певну систему, яка передбачає інше розуміння сутності навчання, ролі викладача і студентів у цьому процесі, взаємовідносин викладача і студентів, оснащення робочих місць викладача і студентів. Успішне вирішення проблеми впровадження дистанційної освіти в Україні сприятиме підвищенню якості і рівня доступності вищої освіти, інтеграції національної системи освіти в наукову, виробничу, соціально-суспільну та культурну інформаційну інфраструктуру світового співтовариства.

Список використаних джерел:

1. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти. Київ: Аттіка, 2009. 684 с.
2. Даценко Г. В., Сузанська З. В. Дистанційне навчання як засіб стимулювання самоосвіти. *Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія* [Електронний ресурс]: матеріали міжвузівського вебінару (м. Вінниця, 31 березня 2017 р.) / відп. ред. Л. Б. Ліщинська. Вінниця: ВТЕІ КНТЕУ, 2017. С. 17–20.
3. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні (затверджено Постановою МОН України В.Г. Кременем 20 грудня 2000 р.).
4. Прибилова В. М. Проблеми і переваги дистанційного навчання у вищих навчальних закладах України. *Проблеми сучасної освіти*. 2013. № 4. С. 27–37.
5. Ткаченко Л. В., Хмельницька О. С. Особливості впровадження дистанційного навчання в освітній процес закладу вищої освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021. № 75, Т. 3. С. 91–96.